

KAUNO „PURIENŲ“ VIDURINĖ MOKYKLA

JŪRATĖ SLAVINIENĖ

IT TAIKYMAS LIETUVIŲ KALBOS PAMOKOSE

METODINĖ MEDŽIAGA PEDAGOGUI

Kaunas, 2004

IT TAIKYMAS LIETUVIŲ KALBOS PAMOKOSE
(METODINĖ MEDŽIAGA PEDAGOGUI)

© Jūratė Slavinienė, 2004

Švietimo informacinių technologijų centrui suteikta teisė šį leidinį viešai skelbti svetainėje www.emokykla.lt

TURINYS

1. MOKOMŲJŲ KOMPIUTERINIŲ LIETUVIŲ KALBOS PROGRAMŲ APŽVALGA.....	3
2. PROGRAMŲ PRISTATYMAS:.....	3
2.1. „LIETUVIŲ KALBOS KOMPIUTERINIS SĄVADAS“	3
2.2. „ŽODIS PO ŽODŽIO“	6
2.3. „LIETUVIŲ TAUTOSAKA“	9
2.4. „FRAZEOLOGIZMAI“	10
2.5. „LIETUVIŲ TARMĖS“	11
2.6. „DABARTINIS LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNAS“	12
2.7. „GEOMETRINIAI LIETUVIŲ AUDINIŲ RAŠTAI“	13
2.8. „ĮVARDINK DAIKTĄ“	15
2.9. „KOMPIUTERIZUOTI LIETUVIŲ KALBOS SKYRYBOS PRATIMAI“	15
3. PAMOKŲ APRAŠYMŲ IR SAVARANKIŠKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI	16
3.1. LIETUVIŲ KALBOS PAMOKA XII KLASĖJE.....	16
3.2. LIETUVIŲ LITERATŪROS PAMOKA VIII KLASĖJE	16
3.4. LIETUVIŲ KALBOS PAMOKA VII KLASĖJE.....	18
4. REKOMENDUOJAMOS TEMOS.	19
5. PRATYBŲ UŽDUOTYS MOKINIAMS.....	19

1. MOKOMŲJŲ KOMPIUTERINIŲ LIETUVIŲ KALBOS PROGRAMŲ APŽVALGA.

Šiandien mokytojo darbą labai palengvina įvairios mokomosios kompiuterinės programos. Apie jas mokytojas gali sužinoti adresu <http://www.ipc.lt>. Kompiuterinės programos yra laisvai platinamos ir išleidžiami įvairūs CD. Mokant mokinius lietuvių kalbos, galima naudotis tiek pakankamai primityviomis programomis, kurios yra laisvai platinamos, tiek sudėtingesnėmis, kurias galima naudoti ir pradinėse klasėse, ir V- XII mokant ir rašybos, skyrybos ir apibendrinant literatūros kursą.

Šiame darbe pristatysiu populiariausius CD, skirtus mokant lietuvių kalbos V-XII klase:

- Kompiuterizuoti lietuvių kalbos skyrybos pratimai;
- Lietuvių kalbos kompiuterinis sąvadas;
- Žodis po žodžio;
- Lietuvių tautosaka;
- Frazeologizmai;
- Įvardink daiktą;
- Lietuvių tarmės;
- Geometriniai lietuvių audinių raštai;
- Lietuvių- rusų ir rusų lietuvių kalbų žodynas,
- Žodynas LiRus;
- Dabartinės lietuvių kalbos žodynas;
- Tarptautinis žodžių žodynas „Interleksis“

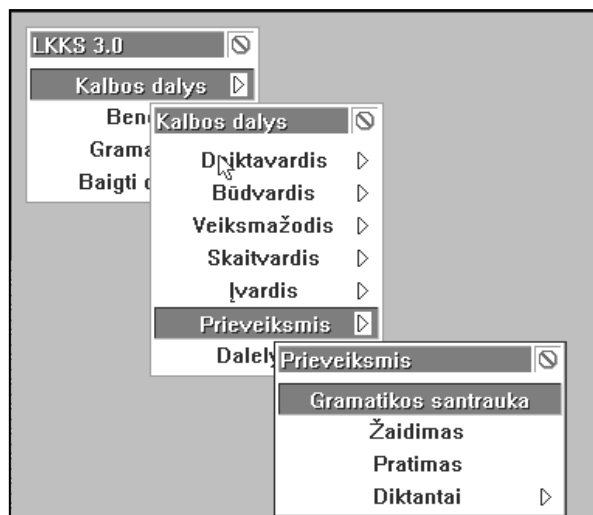
2. PROGRAMŲ PRISTATYMAS:

2.1. „LIETUVIŲ KALBOS KOMPIUTERINIS SĄVADAS“

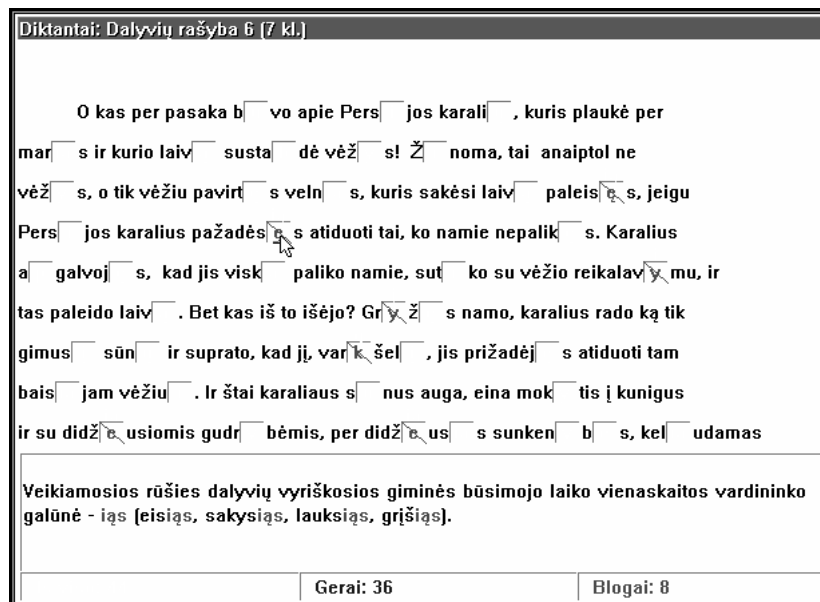
Kompiuterių galimybės mokyti rašybos yra neribotos: jie gali ne tik taisyti klaidas, bet ir sudaryti sąlygas treniruotis, atlikti korepetitoriaus vaidmenį, pateikti kalbinius bei rašytinius pratimus.

Kompiuteriniai pratimai gali būti analogiški įprastiesiems, pvz., ekrane demonstruojamose sakiniuose ar tekste “įrašomos” praleistos raidės, morfemos ar žodžiai. Atsakymas gaunamas tuoj pat ir įvairiais būdais: pastaba (“Teisinga”, “Neteisinga”), spalvos signalu (klaidingas rašmuo raudonas). Be to, ekrane nurodomas klaidų skaičius. Taigi kompiuteris ne tik viena iš priemonių savikontrolės įgūdžiams ugdyti, jis atlieka ir objektyvaus kontrolieriaus vaidmenį.

Programos – vadovėlio “Lietuvių kalbos kompiuterinis sąvadas” (toliau “LKKS”) struktūra: kalbos dalys, bendri gramatiniai reiškiniai, gramatikos santrauka. Kaip matyti iliustracijoje dešinėje, vadovėlyje nagrinėjamos 7 kalbos dalys. Pateikiama kiekvienos iš jų gramatikos santrauka, žaidimas (-ai), pratimai ir 1 – 8 diktantai. Atsivertęs gramatikos santrauką moksleivis gali susipažinti (prisiminti) kalbos dalies gramatines kategorijas ir rašybos taisykles. Paprastai tokį darbą vaikams skiriu atlikti namuose arba laisvu metu mokyklos skaitykloje. Pratime yra pateikia-

mas vienas sakiny, kuriame reikia įrašyti raides. Tik atlikus užduotį ekrane pasirodo kitas sakiny. Pratimus naudoju, kai reikia dirbti su neraštingais ar mažai raštingais moksleiviais. Diktantus dažniausiai “rašo” vyresnių klasių moksleiviai, ypač dvyliktokai. Pratimus, diktantus moksleiviai gali rašyti tiek individualiai, tiek poromis. Tai priklauso nuo jų poreikių, pajėgumo. Šalia rašybos įgūdžių neturinčio moksleivio visada sodinu moksleivį konsultantą. “LKKS” žaidimus pamokose naudoju kaip apdovanojimą arba kaip motyvatorių.

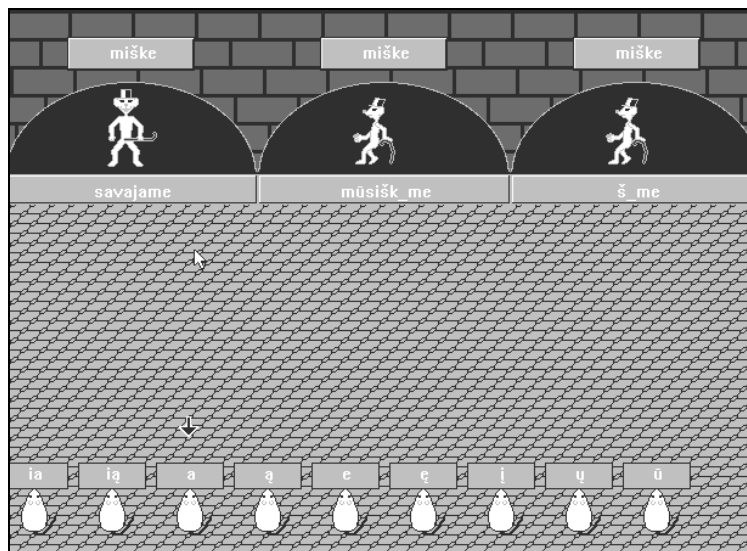

1 pav.

Programoje “LKKS” ne tik nurodoma klaida, bet ir reaguojama į ją. Kompiuteris tampa korepetitoriumi: spragtelėjus prie klaidos, apačioje pateikiama rašybos taisyklė (žr. 1 pav.). Moksleiviai visada žino darbo su šia programa reikalavimus: padarytas rašybos klaidas užsirašyti, pasižymėti (jei reikia) taisykles ir pasiruošti kitą pamoką parašyti testą iš anksčiau klaidingai parašytų žodžių. Mokytojai pateikiama reikiama informacija: kiek iš viso reikėjo įrašyti ortogramų, kiek padaryta klaidų. Turėdamas savo vertinimo sistemą, mokytojas tuoj pat gali moksleiviui pasakyti diktanto įvertinimą.

Toks darbas sudaro geriausias sąlygas individualizuoti mokymą: kiekvienas gali dirbti jam tinkamiausiu tempu ir mokytis to, ko nemoka. Mokytojas kiekvienam gali skirti darbą, tuo metu atitinkantį jo galimybes.

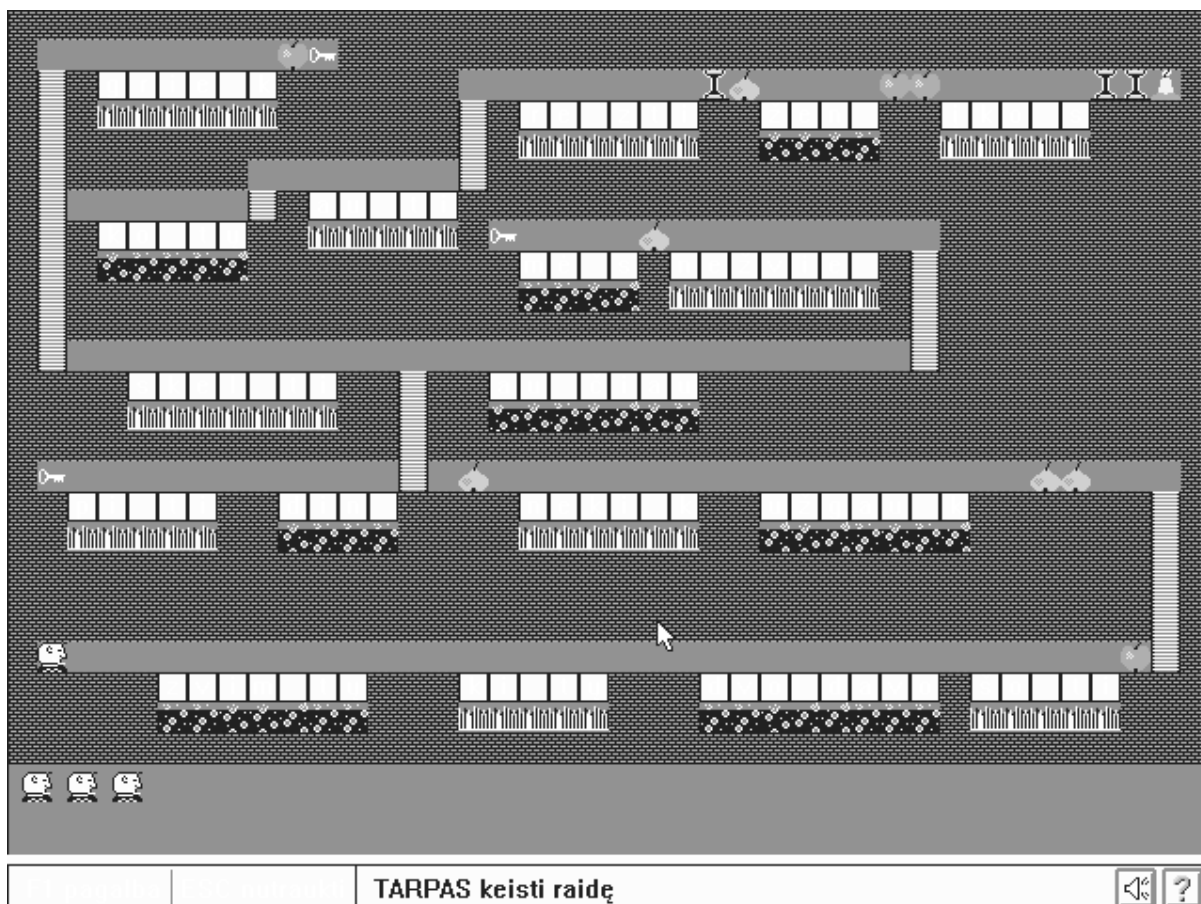
Vyresnėse klasėse, kai rašybos taisyklės tik kartojamos, darbas su “LKKS” panaudojamas kaip rašybos konkursų įgyvendinimo priemonė. Prizas laimėjusiajam – atleidimas nuo rašybos kontrolinio darbo.

2 pav.

Dar veiksmingesnis kompiuterinis mokymas, kai žaidžiami didaktiniai žaidimai. Mokinys mato ne tik žodžius ir rašmenis, bet ir įvairias judančias figūras, gali reaguoti šviečiančia rodykle. Pavyzdžiui, rašybos mokymui patrauklus žaidimas „Pelė ir grobis“ (žr. 2 pav.), kai moksleiviui spragtelėjus prie įvardžio ir jam tinkamo formanto, pelė nuneša grobį velniukui. Šokantis velniukas – signalas moksleiviui, kad gerai parinktas formantas.

Žaidimai pajvairina kalbos bei rašybos mokymąsi; jie įtraukia moksleivius į naują ir malonią veiklą. Žaisdami vaikai tampa aktyvesni. Taip jie išmoka kur kas daugiau ir tvirtiau įsimena žodžių rašybą nei jiems įgirusius pratimus atlikdami. Pamokose kompiuteriniai rašybos žaidimai įterpiami kaip pedagoginės pertraukėlės ar žaidžiami pamokos pabaigoje, įtvirtinant išnagrinėtus ar pakartotus rašybos dalykus. Ypač mokiniams patinka žaidimas „Labirintas“. Žaisdami jie ne tik mokosi taisyklingos rašybos, bet ir greitai atlikti užduotis: t.y. orientacijos.

Kompiuterinio mokymo trūkumas – išjungiamas motorinių rankos judesių vaidmuo, nes atlikdamas pratimą mokinys nerašo. Nesivadovaujama ir garsais: mokinys negirdi taisyklingo tarimo. Jo daromos klaidos neklasifikuojamos.

Kita problema ta, kad vaikai kompiuterį neretai suvokia kaip žaislą, žaidimo priemonę. Mokytojos, savo darbe naudojusios šią kompiuterinę programą, kaip vieną iš vertinimo formų pateikia štai tokį įvertinimo galimybę: pratimą atlikę moksleiviai specialiose lentelėse (sudarytose naudojantis skaičiuokle „Excel“) surašo žodžius, kuriuose padarė rašybos klaidų, jei reikia, užsirašo rašybos taisyklę (1 lentelė).

Kitą pamoką bent 10 minučių skiriama žodžių diktantui arba testui, kuriame būtų darbo su „LKKS“ metu klaidingai parašytų žodžių. Moksleivis priverstas ne tik atidžiai daryti pratimą kompiuteriu, bet ir išsiaiškinti rašybos taisykles. Priešingu atveju, moksleivio kiekvieną pamoką laukia žodžių diktantas.

Būtina atsižvelgti į dėmesio ypatumus, jo koncentravimą, išblaškymą. Kompiuteriniu mokymu pereinama nuo vaizdinio iki simbolinio mąstymo, tačiau gali būti perkraunama vizualinė sensorinė sistema, lieka be darbo lytėjimas, nedaug reikia klausos. Ekrane matomas

vaizdas apkrautas gausybe valdyti skirtų elementų, kurie žadina smalsumą, didina galimybę atitrūkti nuo ugdymo.

Reikia atsižvelgti į psichologijoje žinomus mokinių tipus pagal įsiminimo pobūdį: vieni geriau įsimena garsinę, kiti – vaizdinę informaciją. Kompiuterinė programa “LKKS” nukreipta tik į vaizdinį įsiminimo tipą, negali identifikuoti mokinio suvokimo bei keisti savo darbo stiliaus. Todėl ši programa turėtų būti tik viena iš sudėtinių mokymo(si) proceso dalių.

1 lentelė

Darbo Nr.	Data	Žodžių diktantas		Žodžių diktantas		Žodžių diktantas		Žodžių diktantas		Mokytojo parašas
		Taisykl.	Netais.	Taisykl.	Netais.	Taisykl.	Netais.	Taisykl.	Netais.	
I.	10-25									
drasus	a - i		+	+						
megzti	mezga	+		+						
žaidžia	Ką veikia?	+		+						
II.	11-05									
geriausias	Aukščiaus. l. būdv. priesag									

klasės moksleivis (-ė)

2.2. „ŽODIS PO ŽODŽIO“

Programa skirta tiems, kurie nori daugiau sužinoti apie lietuvių kalbos leksiką ir susipažinti su svarbiausiais kalbos kultūros reikalavimais. Čia glaustai dėstoma teorija ir pateikiama pratimų. Ja galima naudotis mokyklose bei mokantis savarankiškai. Tačiau programa neatstoja vadovėlio, kur teorija pateikta išsamiau, ar „Kalbos praktikos patarimų”.

PROGRAMOS TIKSLAI

1. Patikrinti, kaip mokiniai per pamokas suvokė leksikos ir kalbos kultūros kursą.
2. Tobulinti mokinių kalbinę raidą, įtvirtinti kalbos įgūdžius.
3. Išmokyti naujų žodžių ir vaizdingų posakių.
4. Padėti atsikratyti kalbos klaidų.
5. Mokyti vertinti kalbos reiškinius.
6. Atskleisti svarbiausius kalbos etiketo reikalavimus, mokyti kultūringai bendrauti.

Svarbiausia – pasiekti, kad mokiniai norėtų puoselėti ir gerinti savo kalbą, nedarytų bent jau didžiųjų kalbos klaidų, pratintųsi savarankiškai vertinti kalbos reiškinius.

PROGRAMOS UŽDAVINIAI

1. Atskleisti lietuvių kalbos leksikos įvairovę.
2. Padaryti mokinių kalbą vaizdingesnę ir taisyklingesnę.
3. Ugdyti poreikį savarankiškai naudotis kalbos norminamaisiais darbais.
4. Ugdyti supratimą apie kalbos reiškinių variantiškumą, mokyti pasirinkti tinkamiausią ir taisyklingiausią variantą.
5. Ugdyti sąmoningus ir kūrybingus kalbos vartotojus.
6. Žaidybiniais elementais sudominti mokinius ir padėti sukaupti dėmesį atliekant užduotis.

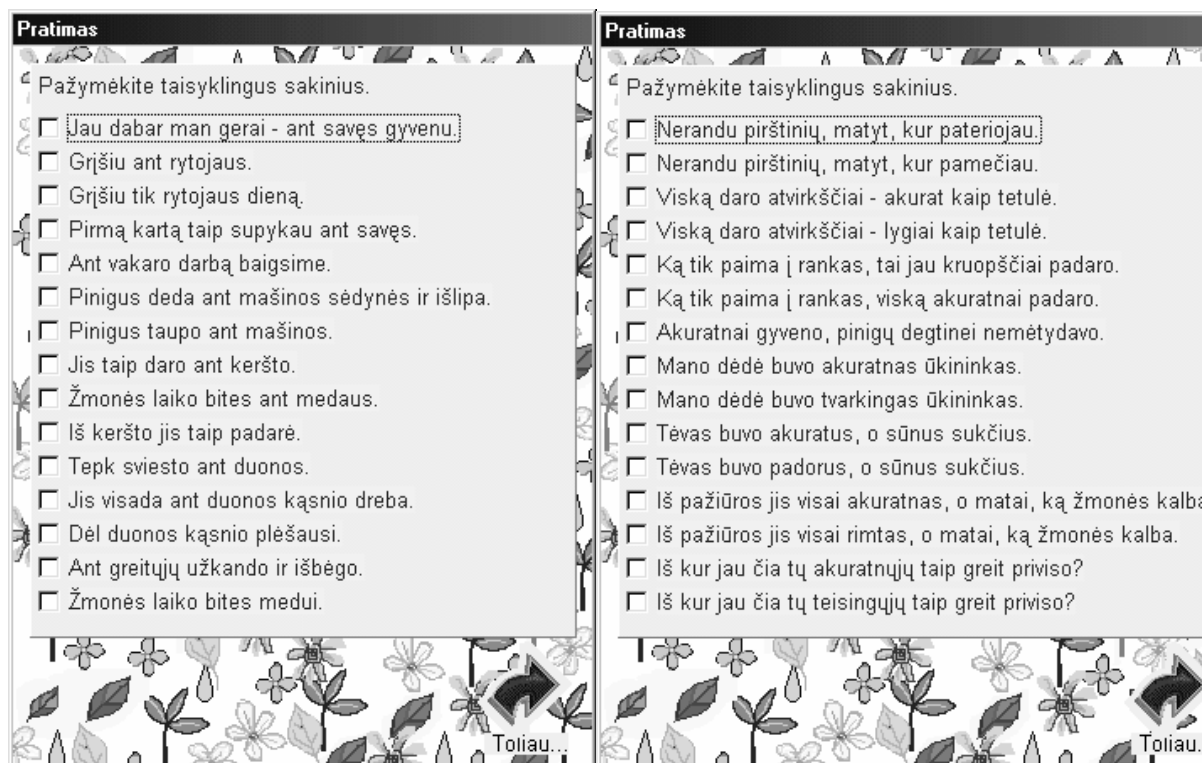
PASTABOS

Lygybės ženklas (=) teorijos dalies pavyzdžiuose rašomas, kai aptariamasis reiškinys laikomas didele klaida ir „Kalbos praktikos patarimuose” (2 leid.) griežtai taisomas. Prie tokių pavyzdžių rašoma „Nevartoti”.

Teorijos dalyje taip pat nurodoma, kurios klaidos yra įtrauktos į Valstybinės lietuvių kalbos komisijos patvirtintą „Didžiųjų kalbos klaidų sąrašą“.

Ilgas brūkšny (–) teorijos dalies pavyzdžiuose rašomas, kai aptariamasis reiškiny nėra griežtai taisomas, bet jo siūloma geriau nevartoti, nes esama taisyklingesnių variantų. Prie tokių pavyzdžių dedama nuoroda „Geriau nevartoti“.

Kai kurių temų praktinės užduotys yra trijų lygių (B – lengva, A – sunkiau, S – sunku). Tai turėtų padėti mokytojams diferencijuoti darbą, o mokiniams pasirinkti užduotis. Labai skatintina, kad mokytojai patys kurtųsi reikiamų pratimų ir bandytų juos diferencijuoti (žr. Pratimų kūrimas).

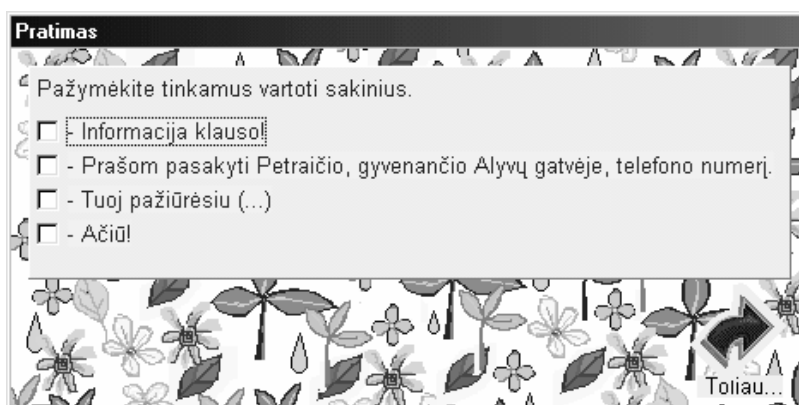
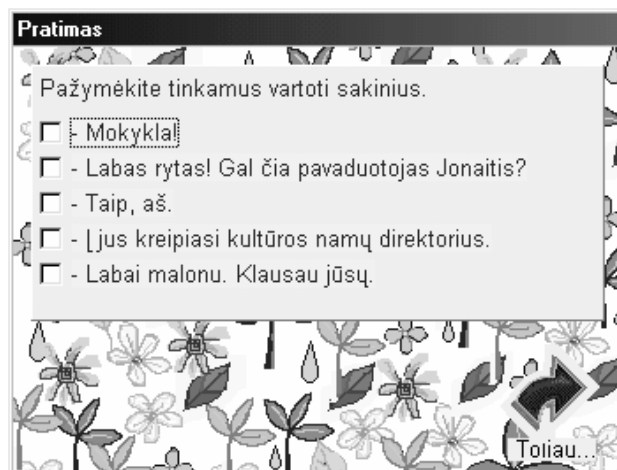

Pratimai yra 2 rūšių: pažymėti taisyklingą sakinį arba svetimybės pakeisti taisyklingais atitikmenimis. Atlikus pratimą, gaunamas įvertinimas balais. Tai mokytoji palengvina vertinimą, o mokiniui - tai objektyvus įvertinimo pavyzdys.

Šioje programos dalyje supažindinama su teorija apie linksnių vartojimą lietuvių kalboje. Išvardijami visi linksniai, nurodoma jų taisyklinga vartoseną, atskira programos dalimi nurodomi nevartojami atvejai. Pratimų skyriuje pateikiamos užduotys, kuriose reikia pažymėti taisyklingus sakinius.

Prielinksnių vartojimo dalyje nurodomi dažniausiai vartojami prielinksniai, jų taisyklinga vartoseną, nevartojimo atvejai ir praktiniai pratimai. Juose reikia parinkti tinkamą atvejį vietoj netaisyklingai pavartoto prielinksnio arba pažymėti taisyklingos prielinksnių vartosenos sakinius.

Kultūringo bendravimo šnekamojoje kalboje galima pasimokyti iš programos „Žodis po žodžio“ kalbos etiketo skyriaus. Šioje programos dalyje pateikiami tokie kalbos etiketo sluoksniai: sveikinimas, atsisveikinimas, susipažinimas, kreipiniai, pokalbiai telefonu, dėkojimas, prašymas. Teorijoje nurodoma taisyklingi ir mandagūs kalbos vartojimo atvejai, o pratimuose, pažymint taisyklingus sakinius, parodoma bendravimo kultūros praktiniai sugebėjimai. Praktinis darbas tokių pamokų metu moko rašto ir šnekamosios kalbos kultūros, užduotys gali būti skiriamos 6-10 kl. mokiniams, integruojamos įvairių temų pamokose.

Ši programa yra gera tuo, kad atsakius netaisyklingai, galima pasižiūrėti teoriją ir vėl iš naujo atlikti pratimą. Tačiau yra vienas trūkumas: neparodytos mokinio klaidos, o tik įvertinimas. Tačiau programa padeda mokiniui pasiruošti kalbos kultūros pamokoms ir abitūros egzaminams.

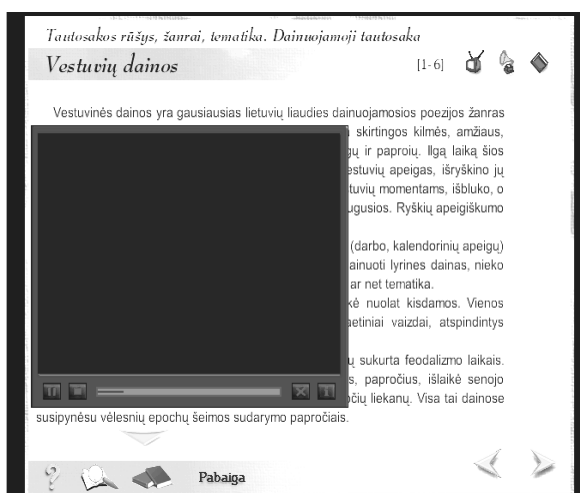
2.3. „LIETUVIŲ TAUTOSAKA“

Tai įdomi, žaisminga ir įvairi mokomoji kompiuterinė programa. Visi žinome mokinių nuostatą: kalbėti apie tautosaką yra neįdomu, nuobodu, mokomasi todėl, kad verčia mokytojas. O klausant liaudies dainų, net ima juokas. Tačiau pasitelkus į pagalbą šią programą, net ir didžiausią skeptiką galima sudominti liaudies kūryba.

Tik atvėrus programą, patenkame į labai gražų kambarį:

Spragtelėję pele lentynose esančias knygas ar portretus, mokiniai atveria vis kitus programos skyrius: „Dainuojamoji tautosaka“, „Apeiginė tautosaka“, „Tautosaka ir papročiai“, „Tautosakos rinkimo ir tyrinėjimo istorija“ ir kt., o taip pat sužinoti apie mokiniams žinomus garsius Lietuvos vyrus: M. Valančių, S. Daukantą, J. Basanavičių, L. Rėzą, L. Ivinskį. Mokiniai gali ne tik pasiklausyti dainų, pasakojimų, bet ir pasižiūrėti ekrane kai kuriuos apeigų vaizdus.

Tačiau bene labiausiai mokiniai laukia Velniuko, kuris patikrina mokinių žinias, užduodamas klausimus. Jis ne tik pagiria stropiuosius, bet ir peikia tinginiukus.

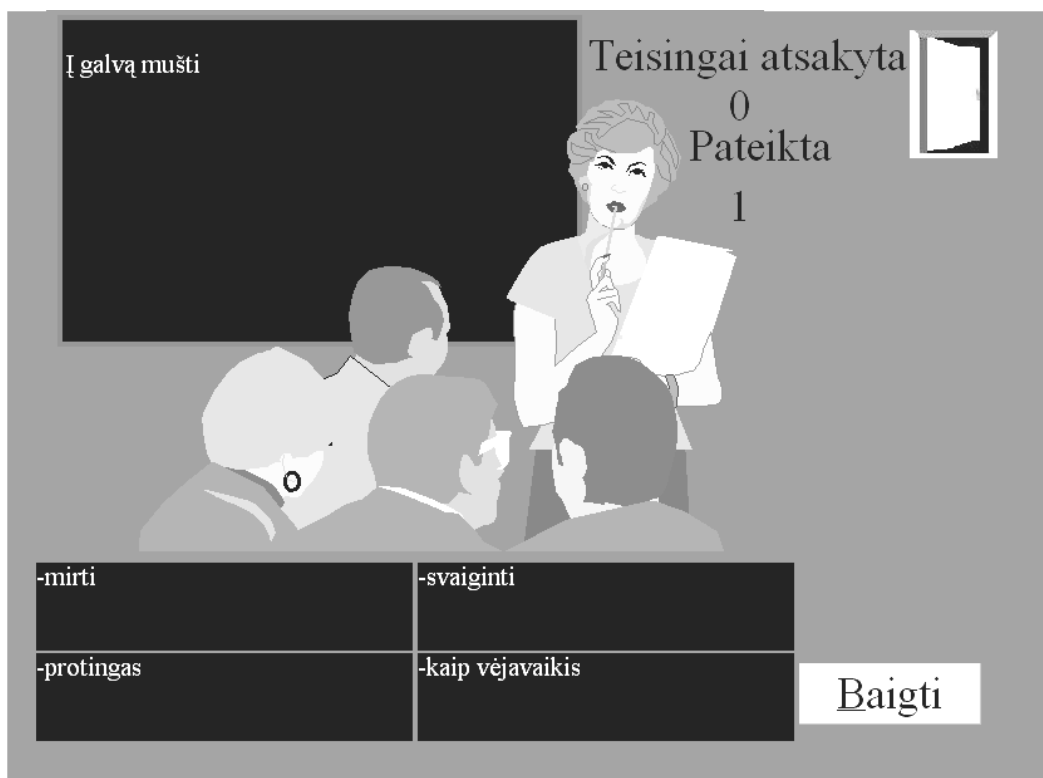
Šios programos pritaikymo galimybės yra labai didelės, nes tautosakos kurso tam tikros dalys yra beveik visose V-X klasėse, o XI klasėje apibendrinamas visas tautosakos kursas. Pagal šią programą taip pat galime paruošti „Tautosakos“ modulio programą.

2.4. „FRAZEOLIGIZMAI“

Programa skirta V- X klasių mokiniams. Šioje kompiuterinėje mokomojoje frazeologizmų programoje pasirinkome frazeologizmus, kurių pagrindinis žodis yra žmogaus kūno dalys: akis, ausis, dantis, galva, koja, liežuvis, nosis, pirštas, plaukai, nagas, ranka ir širdis. Programa susideda iš žaidimų „Lenta“ ir „Automobilis“. Kiekviename žaidime pateikiami frazeologizmai ir keletas galimų atsakymų, iš kurių vienas yra teisingas. Jei jūsų atsakymas bus neteisingas, programa pateiks teisingąjį. Teisingai atsakius į 20 klausimų, pereinama į naują lygį. Baigiant testą, skamba plojimai. Žaidime „Automobilis“ teisingai atsakinėjant, didėjantis automobilio greitis ir balta rodyklė mėlyname fone rodo, kad jums sekasi. Jei pasirinkamas neteisingas atsakymas, mažėja benzino kiekis, krinta greitis ir užsidega ženklas „STOK“.

Visų frazeologizmų funkcija yra emocinė - ekspresinė: frazeologizmai vaizdingai ir emociškai išreiškia mintį, jie yra raiškūs ir vaizdūs neutralių žodžių ir posakių pakaitai.

Frazeologizmas dažniausiai atlieka funkcijas tos kalbos dalies, kuri eina pagrindiniu junginio žodžiu. Lietuvių kalboje yra tokių frazeologizmų, kurie, nieko neįvardindami, nieko nepavadindami, išreiškia įvairiausias žmonių emocijas. Tai jaustukų funkcijas atliekantys frazeologiniai junginiai, kurie vadinami emociniais, pvz., „aš tau“ - sakoma grasinant, „eik jau eik“ - sakoma stebintis, pašėpiant. Šio tipo frazeologizmais laikytini ir tokie junginiai, kuriais reiškiamos įvairių apeigų, etiketo formulės, t.y. sveikinimai, atsisveikinimai, linkėjimai. Kai kurių frazeologizmų vaizdingumas dėl dažno vartojimo apiblukęs, pvz., „sveikas drūtas“. Frazeologizmai nusako reiškinius jų tikroviškumo, reikiamybės ar galimybės požiūriu, pvz.: „čemerys žino“ - „nežinia“, „kaip dievą myliu“ - „būtinai, tikrai“. Yra frazeologizmų, patikslinančių ar sustiprinančių atskirų sakinio dalių ar viso sakinio reikšmę, pvz.: „tik per aguonos grūdą“ - „vos vos“, „kad kiek“ - „beveik“. Daug lietuvių kalbos frazeologizmų yra apie žmogaus kūno dalis. Šioje programoje frazeologizmų pagrindiniai žodžiai yra žmogaus kūno dalių pavadinimai.

Šios programos pagrindu galima vesti ir lietuvių kalbos modulio programą „Frazeologizmai“. Jos pagalba mokiniai turtina žodyną bei kalbos vaizdingumą.

2.5. „LIETUVIŲ TARMĖS“

Šią kompaktinę plokštelę galima naudoti kalbant apie lietuvių kalbos tarmes VII ir aptariant kalbotyros kurtą X klasėse.

Šis Lietuvių tarmių kompiuterinis žodynas (pirma dalis) parengtas leidinio „Lietuvių kalbos atlasas. Leksika“ pagrindu. Jame pateikiami žmogaus gyvenamosios aplinkos – kaimo bei sodybos – objektai, atspindimi daugiau nei 120 žodžių. Šių žodžių išplitimas pateiktas žemėlapiuose ir jų aprašuose, kiekvieno linksniavimas ir kirčiavimas užfiksuoti ir grafiniu, ir garsiniu būdu. Pateikiama trumpa žodžio etimologija ir bibliografija. Su sodybų statiniais supažindina ne

tik trumpas jų etnografinis aprašas, bet ir spalvingi vaizdai iš Lietuvos liaudies buities muziejaus Rumšiškėse. Mokiniams labai svarbu suvokti, kad skiriamos dvi pagrindinės lietuvių tarmės – aukštaičių ir žemaičių, kurios skaidomos į smulkesnes patarmes ir daugybę šnektų. Atsiradusios dėl įvairių istorinių, geografinių, socialinių, politinių ir administracinių priežasčių, jos garsų, žodžių ir formų įvairovė byloja apie nevienodą lietuvių, gyvenančių gana nedidelėje teritorijoje, aplinką, skirtingas tradicijas ar net savitą charakterį. Kadangi kai kurios tarmių ypatybės atsispindi jau XVI a. senuosiuose lietuvių raštijos paminkluose, galima susidaryti bent apytikrų vaizdą apie keturis amžius trunkančią tarmių raidą, kaupti reikšmingus duomenis lietuvių kalbos, ir ne tik jos, istorijai.

Programoje pateikiama nemažai Lietuvos žemėlapių, kuriuose išskiriamos tarmės ar patarmės, galima net išgirsti kai kurių žodžių tarmišką tarimą. Pirmame žemėlapyje pateikiamas tarmių skirstymas pagal žodžių „duona“ ir „pantis“ tarimą.

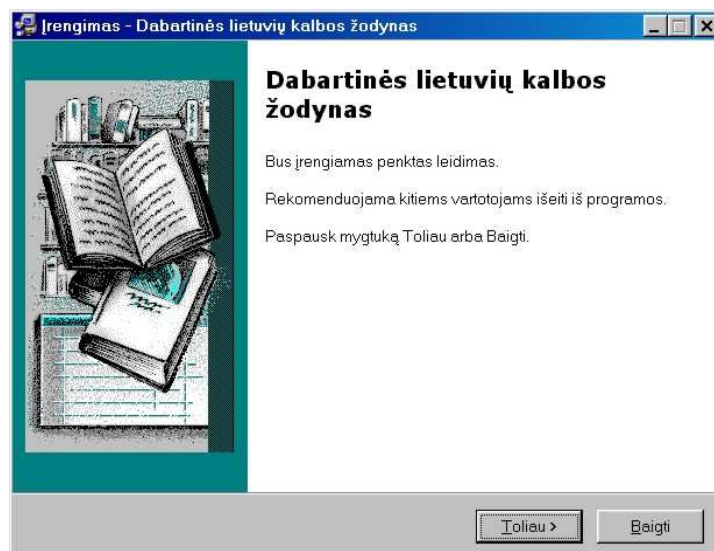
Mokiniams reikėtų išaiškinti, koks yra dabartinis lietuvių kalbos tarmių skirstymas, kuris vadinamas **naujuju**, bet tai - iš esmės patobulinta A. Baranausko klasifikacija. Ją 1964 m. pasiūlė du kalbininkai - Aleksas Girdenis ir Zigmas Zinkevičius. Tarmės suskirstytos pagal balsyno ir kirčiavimo ypatybes. Dviejų pagrindinių tarmių skyrimo požymis - kirčiuotų uo ir ie tarimas, kurių aukštaičiai nekeičia, o žemaičiai ištaria vietoj jų visai kitus garsus. Prigijo A. Girdenio pasiūyti pavadinimai: didesnės tarmės vadinamos pagal geografinę padėtį, t.y. skiriami vakarų, rytų ir pietų aukštaičiai bei šiaurės, vakarų, pietų žemaičiai. Mažesniųjų tarmių, patarmių pavadinimus lėmė jų plote esančių miestų vardai, pvz., *pietų žemaičiai varniškiai* gyvena aplink Varnius, o *rytų aukštaičius uteniškius* išgirsime apie Uteną. Aptariant šnektas šiame darbe remiamasi *naująja* lietuvių kalbos tarmių klasifikacija.

Taigi dirbdami su šia programa mokiniai ne tik geriau susipažins su lietuvių kalbos tarmėmis, bet ir išmoks tarti žodžius bei pajusti mūsų kalbos archajiškumą ir grožį.

2.6. „DABARTINIS LIETUVIŲ KALBOS ŽODYNAS“

Šis žodynas turėtų būti visų mokytojų kompiuteryje, nes atsivertus žodį galime ne tik pasitikrinti žodžio rašybą, bet ir kirčiavimą. Programa yra lengvai valdoma.

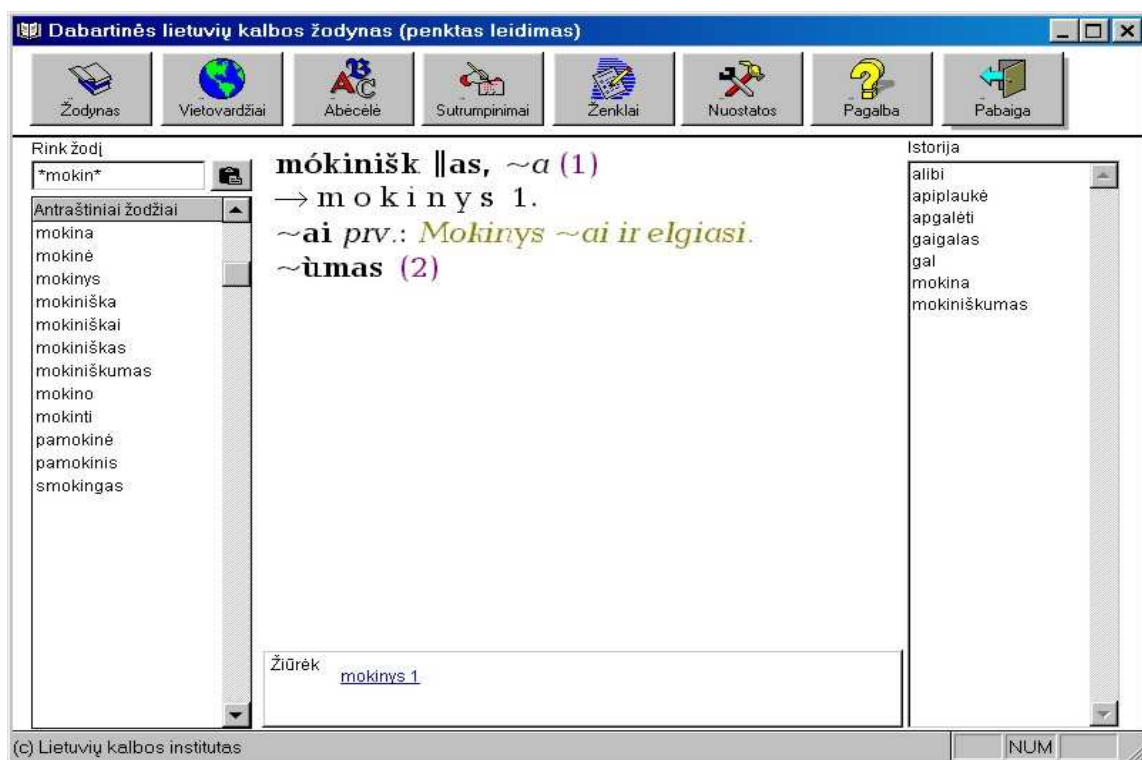
Valdymo mygtukai:

Mygtukų reikšmės:

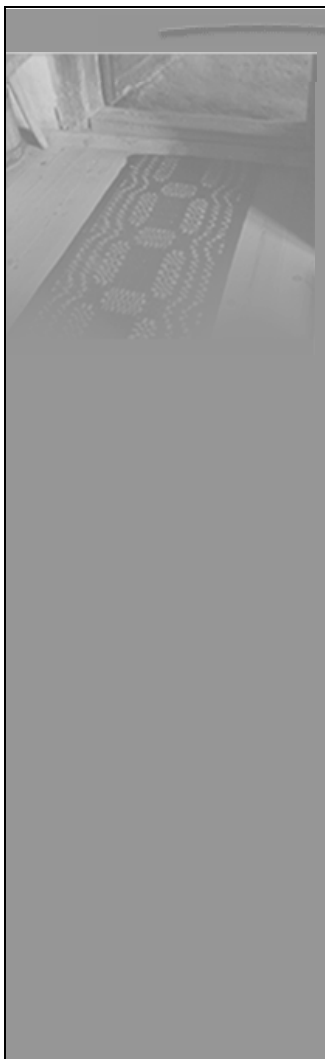
	Atveriamas bendrinių žodžių paieškos langas		Atveriamas langas su žodyne vartojamais sutrumpinimais
	Atveriamas vietovardžių paieškos langas		Atveriamas langas su žodyne vartojamais ženklais
	Atveriamas langas su lietuviška abėcėle		Atveriamas vietovardžių paieškos langas

Nuostatose galima pakeisti nuorodą į duomenų bazės buvimo vietą ir paieškos istorijos atmintinėje saugomų peržiūrėtų žodžių skaičių. Norint pakeisti nuorodą į duomenų bazės buvimo vietą, reikia paspausti mygtuką „Naršyti“ ir atsiradusiame lange nurodyti katalogą, kuriame yra duomenų bazė. Norint pakeisti peržiūrėtų žodžių skaičių, reikia laukelyje prie užrašo „Didžiausias paieškos istorijos žodžių skaičius“ pateikti norimą reikšmę.

2.7. „GEOMETRINIAI LIETUVIŲ AUDINIŲ RAŠTAI“

Ši kompaktinė plokštelė labai pravers mokantis tautosakos ir etnokultūros. Ja galėtų naudotis XI klasės mokytojai, apibendrinami tautosakos kursą, nes panagrinėjus raštus matome mūsų protėvių pasaulėjautą ir pasaulėvoką. Programoje pateikta filmuotos medžiagos, įvairių vaizdo pavyzdžių. Taip pat galime susipažinti su ornamentų knygomis, pramone ir prekyba, tradicijų kūrimu.

Rašto, ženklo vertės visuomenėje paieškos nepraranda aktualumo šiuolaikiniam žmogui ir mokslui. Pažinti tradicijas skatina noras daugiau sužinoti apie savo šaknis, išlikti savitiems ar sudominti kitą. Lietuvos žemdirbių audinių raštai, jų pavadinimai yra XIX–XX a. kultūrinių tradicijų ir kūrybos savastis, svarbi kaimo bendruomenės gyvenimo dalis. Nuo XX a. pradžios tyrinėta Jono Basanavičiaus, Pauliaus Galaunės, Anastazijos ir Antano Tamošaičių, Juozo Balčikonio, Giedrės Tallat-Kelpšaitės-Niunkienės, Reginos Merkienės ir kitų, įvairiai puoselėta. Audinių raštai slepia savyje ilgaamžių audimo tradicijų patirties, Europos prekybinių kontaktų, keliaujančių amatininkų išmonės žymes ir atskleidžia Lietuvos kultūros grožį:

Tęsti lietuvių audinių raštų tyrimus, paskatino klausimai, kaipgi lietuviai išlaiko savo kūrybos ir tradicijų savitumus? O didėjantis pasaulinės mokslo minties susidomėjimas neišsenkamais kultūros ištekliais, įvairiapusiais naujų technologijų ir kultūros ryšiais, jų naujų galimybių paieškomis paskatino imtis multimedijos priemonių kultūros savasties ir tyrimų sklaidai.

Darbas skirtas įvairiam skaitytojui, nes medžiaga pateikiama nuo apibendrintų tekstų ir vaizdų iki išsamios faktų analizės. Jis parengtas autorės knygos „Audiniai kaimo kultūroje: lietuvių geometrinių raštai XIX–XX amžiuje“ pagrindu*. Ši elektroninė knyga, papildyta tekstais, nuotraukomis, dokumentine garso, vaizdo medžiaga, dalykų rodykle, sudaryta iš penkių skyrių. „Ištakose“ garso ir vaizdo siužetai pasakoja, kaip išaudžiamas audinys; aptariama audinių raštų ištakų ir tyrinėjimų problematika, pristatomi atlikti tyrimai, darbo šaltiniai. „Galerijoje“ rodomas Lietuvos žmonių audinių raštų kūrybos išskirtinumas, įvairovė; tekstuose ir vaizdo pasakojimuose aiškinami jų savitumai, pateikiamos klasifikacijos, tyrinėjami kultūrų sąsajų padariniai. Skyriuje „Reikšmė“ apžvelgiamos etninės tradicijos, nagrinėjama audinių, audimo, dovanų, spalvų ir *lietuviškų* raštų simbolika. Variant dalykų „Rodykle“, patogu aiškintis dominančių sąvokų reikšmes.

Vida Savoniakaitė

Europoje austi tekstilės raštai yra senos kultūrinės difuzijos padarinys. Ornamentai keliavo ne tik iš vienos paskirties tekstilės į kitą. Panašūs motyvai buvo atliekami įvairiausiomis technikomis tiek liaudies (vaizdo siužetas, kaip Lietuvoje austas lino audinys), tiek ir profesionaliame mene. Priešistoriniame mene galima atrasti nepaprastai plačių korelacijų. Etnologai ir kultūrologai tyrinėja, kaip įvairių kultūrų mene atsiranda panašių geometrinių ornamentų motyvų.

Europoje buvo tekstilės, puoštos apskritimų, elipsių, keturkampių ir kitų figūrų ornamentais. Anot Helmutho T. Bosserto, XVII a. tokie geometrinių ornamentai žinoti Vokietijoje, Šlėzvigo-Holšteino žemėje, ypač daug jų buvo ant spausdintinių audinių.* Vėliau, XVIII a., panašiais raštais pradėta puošti dviejų metmenų tekstilę.* XX a. antrojoje pusėje Rytų Lietuvoje taip pat rasta tokiais geometrinių ornamentais margintų dviejų metmenų sistemų audinių.* Gal jų raštai yra Europoje žinomų kultūros inovacijų padarinys? Be to, manoma, kad kai kurie ornamentai plito ne tik per audeklus, bet ir per meistrus audėjus bei keliaujančius jų pameistrius*, manufaktūrų meistrus ir jų dirbinius, fabrikų gaminius.*

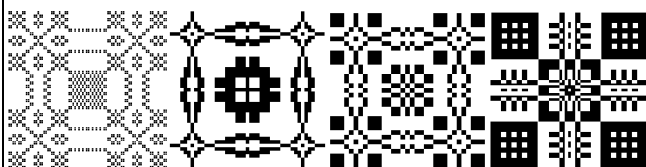
Skandinavijoje, Islandijoje, Ispanijoje, Italijoje ir Vokietijoje randama labai panašių tekstilės motyvų, atliktų įvairiais būdais. Gertruda Mosenthin, pasiremdama audinių pavyzdžiais iš Vokietijos, Šlėzvigo-Holšteino, teigė, kad panašūs ornamentai plito taip pat kaip ir visoje Šiaurės Europoje rasti audimo raštų pavyzdžiai.* Mes galime papildyti, kad analogiškos ornamentikos formų būta ir Lietuvoje , nors netyrinėta, kiek jų imta iš knygų. XIX–XX a. Lietuvos audėjų pasididžiavimas, remiantis įvairiais šaltiniais, buvo jų rankų darbo audiniai, jų grožis, raštų kūryba, savita interpretacija ir suvokimas.

- [Audėjai](#)
- [Ornamentų knygos](#)
- [Pramonė ir prekyba](#)
- [Tradicijų kūrimas](#)
- [Raštas](#)

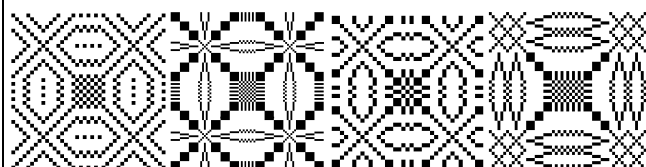

Keturkampių motyvai

Elipsių ir apskritimų motyvai

Lietuvos audėjai raštus derina, sudeda iš kelių ar daugiau dydžių langelių. Juos kuria, perkuria ir savitai vadina. Raštuose užkoduota tautos išmintis. Paveldėtos audimo tradicijos perteikiamos naujai: galerijoje pateikti motyvai ir audinių pavyzdžiai skiriasi, reti motyvai yra palyginti su panašiais audiniais. Lietuvių ženklai slepia Europos amatininkų patirtį. Jie kalba apie lokalią kultūros savitumą. Raštai žavi lakoniška kūryba. Tai trumpa informacija apie visuomenės pasaulėjautą, kai kuriais atvejais ekonominį ir politinį gyvenimą. Ne veltui audinį Homeras lygino su visatos tvarka.

- ☐ Klasifikacija
- ☐ Keturkampių motyvai
 - [Katpėdžių raštai](#)
 - [Katpėdės ir segmentai](#)
 - [Kryžiai ir akėčios](#)
 - [Kitokie keturkampiai](#)
- ☐ Elipsės ir apskritimai
 - [Agurkai ir kita](#)
 - [Obuolių raštai](#)
- ☐ Savitumai
- ☐ Garso įrašai
- ☐ Vaizdo įrašai

2.8. „ĮVARDINK DAIKTĄ“

Programa „**Įvardink daiktą**“ skirta pradinėjų klasių mokiniams. Ji moko žodžių rašybos. Programa yra spalvinga, žaisminga, todėl mokiniams patinka su ja dirbti.

2.9. „KOMPIUTERIZUOTI LIETUVIŲ KALBOS SKYRYBOS PRATIMAI“

„**Kompiuterizuoti lietuvių kalbos skyrybos pratimai**“ - laisvai platinama pakankamai sena lietuvių kalbos skyrybos kompiuterinė programa, kurią galima parsisiųsti iš Informacinių technologijų centro <http://www.ipc.lt>. Ji skirta VIII- XII klasių mokiniams. Dauguma programos sakinių paimta iš B.Dobrovolskio „Mokomųjų diktantų V-IX klasei“ ir „Lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos pratimai X-XII klasei“. Programa suskirstyta į 11 temų, kurios padeda mokiniui lengviau išmokti įvairius skyrybos atvejus.

3. PAMOKŲ APRAŠYMŲ IR SAVARANKIŠKŲ DARBŲ PAVYZDŽIAI

3.1. LIETUVIŲ KALBOS PAMOKA XII KLASĖJE

Tema:

Nosinių raidžių rašyba žodžių šaknyse, pasinaudojant mokomąją kompiuterinę programą LKKS v. 3.0. (12 klasė)

Tikslai:

1. Pakartoti ir pagilinti jaunesnėse klasėse įgytas nosinių raidžių rašybos taisykles.
2. Ugdyti loginį mąstymą.
3. Atskleisti kompiuterinės įrangos panaudojimo galimybes.

Ugdymo metodai:

1. Pokalbis
2. Individualus darbas prie kompiuterio, naudojant mokomąją kompiuterinę programą LKKS v. 3.0,
3. Individualus darbas su lietuvių kalbos taisyklių sąvadais bei lietuvių kalbos vadovėliais.

Priemonės:

Mokomoji kompiuterinė programa LKKS v. 3.0, mokomųjų lietuvių kalbos taisyklių sąvadais, lietuvių kalbos gramatikos vadovėliai.

Darbo eiga:

1. Klasė supažindinama su kompiuterine mokomąja programa LKKS v. 3.0.
2. Naudojant įvairialypę terpę (multimediją), klasei išdėstomos pagrindinės nosinių raidžių rašybos žodžių šaknyse taisyklės.
3. Mokiniai atlieka pamokos temą atliepiančius, mokomojoje kompiuterinėje programoje esančius pratimus: įrašo trūkstamas raides, žaidimo forma žodžiams parenka tinkamas raides
4. Mokiniai atlieka paskutinę užduotį (rašo diktantą), kuria patikrinamos pamokos metu sukauptos, pakartotos žinios.

3.2. LIETUVIŲ LITERATŪROS PAMOKA VIII KLASĖJE

Tema:

Šiuolaikinių technologijų panaudojimo galimybės apibendrinant lietuvių liaudies dainų analizės pamokas VIII klasėje (darbas su kompaktiniu disku „Tautosaka“).

Tikslai:

1. Apibendrinti tautosakos pamokose įgytas žinias.
2. Mokyti mokinius pamokose naudotis naujausiomis technologijomis, siekiant susisteminti ir apibendrinti įgytas žinias.

Tipas:

Mišrusis.

Metodai ir būdai:

1. Darbas grupėse.
2. Klausimų pateikimas.
3. Darbas su kompiuterine programa.

Apklausa:

Stebimoji.

Priemonės:

1. Mokinių sukurta vaizdinė medžiaga.
2. Kompiuteriai.

Literatūra:

1. Aktyvūs mokymosi metodai. V. ,1998.
2. Lietuvių tautosaka. T 1. V. , 1964.
3. Lietuvių folkloro chrestomatija. V. ,1996.
4. Sauka D. Tautosakos savitumas ir vertė. V., 1970.
5. Sauka D. Lietuvių tautosaka. V. ,1982.
6. Rėza L. Lietuvių liaudies dainos. V., 1958 .
7. Lietuvių mitologija. T 1. V., 1995.
8. Lietuvių mitologija. T 2. V., 1997.

Pamokos situacija:

Mokiniai baigė 8 klasei skirtą tautosakos kursą, kuriame labiau buvo akcentuota lietuvių liaudies dainų analizė. Pamokų metu mokėmės dainuoti liaudies dainas, jas iliustravome bei ieškojome įvairių būdų, kaip lengviau suvokti lietuvių liaudies dainų poetinį pasaulį. Pamokų metu kalbėjome ir apie liaudies dainų kompoziciją, todėl mokiniams nebuvo sunku suvokti liaudies dainų struktūrą.

Darbo eiga:

- I. Dainuojame liaudies dainas.
- II. Pamokos temos, tikslų ir darbo plano skelbimas.
 1. Įžanginis žodis apie pamokos struktūrą.
 2. Temos skelbimas ir komentavimas.
 - 2.1.Skelbiama pamokos tema.
 - 2.2.Pamokos netradiciškumo aptarimas.
 3. Pamokos tikslų išdėstymas:
 - 3.1. Apibendriname liaudies dainų poetinį pasaulį.
 - 3.2.Populiariausios liaudies dainos.
 4. Darbas su kompaktiniu disku „Tautosaka”.

Darbas vyksta grupėse, mokiniai atlieka konkrečias užduotis, jas pristato klasės draugams.

 - 4.1.Liaudies dainų rinkėjai ir tyrėjai: Liudvikas Rėza, Antanas Juška.
 - 4.2.Dainuojamoji tautosaka:
 - 4.2.1. Darbo dainos.
 - 4.2.2. Karinės istorinės dainos.
 - 4.2.3. Vaikų dainos.
 - 4.2.4. Vestuvių dainos.
 - 4.2.5. Humoristinės dainos.
 - 4.2.6. Kalendorinių apeigų dainos.
 - 4.2.7. Šokių ir žaidimų dainos.
 - 4.2.8. Sutartinės .
 5. Apeiginė tautosaka ir dainos:
 - 5.1.1.Kalėdų papročiai ir dainos.
 - 5.1.2. Užgavėnių papročiai ir dainos.
 - 5.1.3. Velykų papročiai ir dainos.
 - 5.1.4. Rasos šventės- Joninių papročiai ir dainos.
 - 5.1.5. Vestuvių papročiai ir dainos.
 - 5.1 6.Krikštynų papročiai ir dainos.
- III. Apibendrinimas :

Klausimai mokiniams.

Pamokos reziumė
- IV. Namų darbų skyrimas ir paaiškinimas:

Parašyti rašinį „Kuo man įdomios lietuvių liaudies dainos”

3.4. LIETUVIŲ KALBOS PAMOKA VII KLASĖJE

Tema:

Lietuvių kalbos tarmės

Tikslai:

1. Supažindinti su lietuvių kalbos tarmėmis.
2. Skatinti ir puoselėti meilę Lietuvai parodant jos tarmių įvairovę ir grožį.
3. Turtinti mokinių kalbą, mokant taisyklingos tarties.
4. Atskleisti kompiuterinės įrangos panaudojimo galimybes.

Tipas:

Mišrusis.

Metodai ir būdai:

1. Pokalbis.
2. Tiriamasis darbas.
3. Demonstravimas ir mokytojo aiškinimas.

Apklausa:

Stebimoji.

Priemonės:

1. Kompiuteris,
2. Multimedijos projektorius,
3. CD „Lietuvių tarmės“ (Kompiuterinio žodyno I dalies) mokomoji medžiaga,
4. Audiogrotuvas,
5. Liaudies dainų įrašai.
6. Lietuvos žemėlapis.

Pamokos situacija:

Tema nauja. Apie tarmes ugdytiniai žino tik iš bendro išsilavinimo, bendravimo su artimaisiais, giminaičiais – tarmės atstovais patirties. Kitą pamoką smulkiau susipažins su aukštaičių, o vėliau ir žemaičių tarmėmis. patarmėmis.

PAMOKOS EIGA:

- I. Dainuojame anksčiau išmoktas liaudies dainas.
- II. Pamokos temos, tikslų ir darbo plano skelbimas.
 - a. Įžanginis žodis apie pamokos struktūrą.
 - b. Temos skelbimas ir komentavimas.
 - 2.1.Skelbiama pamokos tema.
 - 2.2.Pamokos netradiciškumo aptarimas.
 - c. Pamokos tikslų išdėstymas:
 - 3.1. Susipažinsime su lietuvių tarmėmis..
 - 3.2.Klausysime liaudies dainų..
 - d. Darbas su kompaktiniu disku „Lietuvių tarmės“.
- III. Darbas vyksta grupėse, mokiniai atlieka konkrečias užduotis, jas pristato klasės draugams.
 - 4.1.I gr Domisi aukštaičių tarme ir ruošiasi ją pristatyti.
 - 4.2 II gr. Domisi žemaičių tarme ir ruošiasi ją pristatyti.

Mokiniai domis aukštaičių ir žemaičių patarmėmis, išsirenka charakteringiausius tarties pavyzdžius ir ruošiasi juos pristatyti klasės draugams.

Pristatydami savo darbus, mokiniai pasiūlo pasiklausyti liaudies dainų, kalba apie aukštaičių ir žemaičių herbo skirtumus.

IV. Apibendrinimas :

Klausimai mokiniams.
Pamokos reziumė.

V. Namų darbų skyrimas ir paaiškinimas:

Įvertinami aktyviausi mokiniai. Namų darbai: mokiniai suskirstomi grupėmis, nes turės labiau domėtis pasirinkta potarme. Kitą pamoką jie turės pristatyti patarmės regioną, papročius ir būdingiausius tarties požymius.

4. REKOMENDUOJAMOS TEMOS.

Kompiuterines programas galima panaudoti mokant rašybos, skyrybos, kalbos kultūros įvairių klasių mokinius. Kokias temas pasirinkti, priklauso nuo mokytojo kūrybiškumo ir kompetencijos. Suprasdami, kad šiandieninis mokymas pagrįstas kūrybiškumu, kad pamokoje turi būti intriga, mokytojas savo darbe turi taikyti įvairius darbo metodus, nevengiant ir naujų technologijų panaudojimo galimybių.

Taigi temos gali būti labai įvairios, nes su šiomis programomis galima dirbti ne tik pamokoje, bet ir popamokinėje veikloje (kalbos būrelių, įvairių modulių užsiėmimuose).

5. PRATYBŲ UŽDUOTYS MOKINIAMS.

5.1. Dalelyčių rašyba:

Šis žodinis diktantas tiks tiek IX, tiek XII klasės mokiniams, kartojantiems rašybą. Dalelyčių rašybą galima pasikartoti CD „Lietuvių kalbos kompiuterinis sąvadas“

1 variantas

Parašykite drauge arba skyrium:

(per) daug, (vis) tiek, (vis) gi, (te) neša, (be) galo, ką (gi), (ne) jūs, (ne) vienas, (per) nelyg, taip (pat), (iš) tikrųjų, (kai) kur, (kai) kuris, (bet) kaip, (iš) viso, (iš) lėto, (iš) syk, (be) maž, (be) to, (šiek) tiek, (ne) visai, (ne) dviese, bet (gi), o (gi), vėl (gi), kadan (gi), (vis) tik, (vis) dėlto, (nebe) šneka, (te) būnie, (ne) (per) toli, (ne) (per) seniausiai, (vis) tiktai, (ne) jaugi, (ne) tiek.

2 variantas

Parašykite drauge arba skyrium:

Kur (ne) kur, ne (tikras), ne (per) sena, vis (gi), vis (dėl) to, ne (jau) gi, tur (būt), kaip (mat), žūt (būt), iš (tiesų), be (abejo), ar (gi), kada (nors), ne (retai), ne (viena), ko (gi), per (daug), ne (veltui), iš (tikrųjų), ne (toks), vis (tik), vis (tiek), iš (vis), ne (viską), ne (kaip), nebe (pirma) kart, ne (laiku), per (ne) lyg, (ne) kiek, (ne) kaip, (ne) savas, (nebe) daug, (ne) mažiau, (ne) mūsiškis.

5.2. Šiam testui mokiniai gali ruoštis pagal šiuos CD: „Lietuvių kalbos kompiuterinis sąvadas“, „Kompiuterizuoti lietuvių kalbos pratimai“.

TESTAS 9 KLASEI

I. Įrašykite praleistas raides:

Anči__kai dar ilgokai turškėsi upel__je, skabė vandens žolėl__s, lenktyn__vo, kuris ilgiau išlaik__s panardin__s galvą, ir per tą linksm__b__ nepagalvojo, kad ir ram__m__ užutek__j__ gali t__koti nelaimė. Taip ir atsit__ko. Kai tik ka__kuris iš dr__sesni__j__ nusi__rė toliau aj__rų, iš vandens staiga k__štelėjo tamsi pabaisos galva. Ak__mirkai atsivėrė dant__ngi nasrai, ir anči__kas nė nec__ptelėj__s d__ngo nuo vandens pav__ršiaus. Likusieji paj__to, kaip v__są užutekį nusl__nko s__k__rys, o kartu su juo ir baisingos l__dekos šeš__lis. Persigandę anči__kai skub__i išlustelėjo į krantą ir, v__są kelią pypčiodami, parkuitėjo namo. Mikas, atneš__s jiems lesalo, iš karto suprato, kad tie besočiai aiman__ja ne vien todėl, kad baisiai išalko. Pasidairė- ogi Raišosios nēr! Skaiči__ja ančiukus – vieno tr__ksta.

II. Padėkite skyrybos ženklus.

1. Knyga tai mokslo šaltinis.
2. Kiekvieno nagai į save riesti.
3. Kas daugel kalba tas mažai dirba.
4. Per dvejus metus prašvilptų.
5. Kitąsyk labai seniai gyveno vienas žmogus.
6. Paulius Tado sūnus mokosi dvyliktoje klasėje.
7. Negreit atsiliepė perkūnija dusli tolima.
8. Puškėdamas vaitodamas senis išlipo iš lovos.
9. Šį sodą man rodos sodino senelis.
10. Gerai sakai su vilku nei arsi nei akėsi.
11. Žmonių vyrų moterų ir paauglių priėjo pilna Blažio gryčia.
12. Mano dalgis kieto plieno.
13. Marti kaip pipiras.
14. Šunys tuoj kapt lapei už uodegos.
15. Pavalkai buvo geri tik labai įjuodę nuo prakaito.
16. Naujas ligi šiol visai jam svetimas vidaus balsas ėmė gundyti.
17. Mes mergelės savo tarpe drąsesnės.
18. Iš pilkos padangės leidžiasi snaigės lengvos baltos sidabrinės.
19. Vai kad kūmule širdį spaudžia negaliu pakęsti.
20. Šiomet mūsų klasė aplankė nemaža įdomių Lietuvos vietų kaip antai Anykščius Palangą Elektrėnus.

5. 3. Nosinių raidžių rašybos testas(ruošiasi pagal CD „Lietuvių kalbos kompiuterinis sąvadas“)

Gardus k__snis; išsigand__s vilko; bl__stis; išgr__sti; parsis__sdinti namo; Gr__žulo Ratai; būti nusit__susiam; br__zgėjo; žvakė ėmė greitai g__sti; kraujas kr__ša; t__žinti; gr__žtelėti atgal; išgr__žinti kambarį; t__soti vidur__ kambario; dr__skomas; ž__staukiai; __vas, k__suotas, v__šnoti, su pu__eser__; sutr__šusius medžius, patr__šė rugieną, m__žta; bri__zti; dukter__; pamel__k; bai__čiai; sk__lę; rinkl__va; pol__s; p__uvenos; atsik__s__s obuolį; st__md__t__si; __sp__sdav__s saulės spindulys. .

5. 4. Skyrybos testas skiriamas XI- XII klasių mokiniams, kartojančioms skyrybą (ruošiasi pagal „Kompiuterizuoti lietuvių kalbos pratimai“).

SKYRYBA

1. Ne kartą matęs tą jų spietimąsi aš ilgai nelaukdavau nes žinojau kad jeigu nieko nedarysiu bitės dūgs už ir siaus kurį laiką ir paskui išlėks ne tik nuo avilio bet šimts žino kur iš sodo tiek tada jas ir tematysi. 2. Šliuoziant pakrūmėmis šalantis sniegas girgždėjo ir kažki koks išgąsdintas gyvūnelis Baikščiai liuoktelėjo per kelią. 3. Jis ruošiasi paklausti ką dėdei Topyliui skauda padrasinti kad netrukus pasitaisysias nes ta liga juk vieni juokai tačiau tuoj pat pajunta neišdrįsias meluoti. 4. Jis visada šiuo keliu važinėjęs tamsiasias bedugnes mėlyno ūko pilnas tarpukalnes ir į jas krintančias upeles kur įkritusios vos įžiūrimu siūleliu rangosi ir tęsiasi ilgomis perėjomis stebėjęs. 5. Keldavęsi visada labai anksti ir imdavęsi plunksnos vakarais niekad nerašydavęs laikydamasis liaudies išminties nakties darbas dienos juokas nebent nemigai varginant naktį vėl pergaltodavęs visus dienos apmąstymus kuriuos kitą dieną sėsdavęs užrašyti. 6. Žinoma tai anaipatol ne vėžys o tik vėžiu pasivertęs velnias kuris sakėsi laivą paleisias jeigu karalius pažadėsis atiduoti tai ko namie nepalikęs. 7. pastarajame kūrinyje beje ryški amžinojo moteriškumo vizija Štai rodos matau kaip tanai pačioje gilumoje stovi ji visa balta apsisiautusi nuo galvos iki žemės dideliu permatomu apsiaustu ir šaukia vilioja mane prie savęs bučiuoja iš tolo ir rodos tyliai švelniai vardą taria Olesi Olesi. 8. Tik toli toli laukuose kur dangus susisiečia su žeme plykčioja žaibai ir vėjas nubėga liepynais susodintais netoliese ir sodais kurie senokai nematė lietaus. 9. Tačiau kaip žinoma tai kas neteisinga gali būti priimta ir galų gale tapti to kas teisinga dalimi. 10. Medis ir tas bestovėdamas sutręšta o ką čia mes žmonės. 11. Tuos žmonių niekinamus gyvūnelius vargšes gyvates kaip ir visa kas gyva aš vis (tik) myliu ir jie man tuo pačiu atsilygina. 12. Paprašyčiau obuolio turbūt duotų pamastė Genovaitė eidama pro sodelį kur po viena obelimi augančia prie pat tako buvo daug prinokusių obuolių tokių gražių raudonšonių. 13. Lakštingala pašokavo kelis didelius šuolius sustojusi tarsi pagalvojo ar čia šoktelti ar jau pakaks ir purptelėjo į paupy kežantį karklų krūmą. 14. Nuo pievų kilo rūkas lyg baltos baidyklės kurios ligi šiol sėdėjo pasislėpusios nedrįsdamos išlįsti iš savo urvų saulės akivaizdoje bet dabar saulei nusileidus kėlė savo baisias galvas augo keitėsi godžiai grobdamos į glėbį pasaulį. 15. Tavo sūnus ieškojo laimės ten kur ji jam lemta o tu jam laimę užstoji štai kas yra. 16. Laukuose apgaubtuose ryto miglų aidėjo šūkavimai o (kai) kur žemesnėse vietose girdėjosi ir daina juk pavasaris toks metas kai dirvoje ir akmenėlis kruta. 17. Motina pagalvojo kad tėvas matyt teisybę šneka paėmė mane už rankos ir tada mes du senojo sodžiaus pavargėliai nuėjome palikę prie kelio daiktus ir tėvą brolių ir Marę. 18. Tolumoje kur leidosi saulė ir kur tamsa užgulė laukų kraštą (iš) lėto vėl ėmė švisti ir ten kur

leidosi už kalvos mano manymu turėjo būti žemės galas pakilo trys žiburiukai spindintys viliojantys.

5.5. Kalbos kultūros testas skiriamas XI - XII klasių mokiniams (ruošiasi pagal CD „Kalbos kultūra“).

Ištaisyti netaisyklingus sakinius.

1. Kelias brigadas apjungė į vieną kolektyvą.
2. Kaip su mažu vaiku apsieina.
3. Kai veidas atitinsta, atleidžia dantį.
4. Nedaug liko dirbti, apsieisime be tavęs.
5. Deputatai atsiskaito prieš visuomenę.
6. Suvažiavime jūs atstovaujate Lietuvai.
7. Aukštais pasiekimais gali pasidžiaugti ir matematikai.
8. Džiaugėmės aukštais svečiais.
9. Tu turėtum būti mandegesniu.
10. Aš pripažįstu jį protingu žmogumi.
11. Reikalas liečia visai ką kita.
12. Gerai, kad šaltis atpuolė.
13. Patikrino eksperimento davinius.
14. O dėl terminų susitarsime.
15. Didelis dėmesys skiriamas namų statybai.
16. Naujosiomis staklėmis dirbs dvigubai mažiau audėjų.
17. Visa eilė darbuotojų gavo pagyrimo raštus.
18. Žmonių eilė nutįso iki durų.
19. Ligonis pradėjo gautis po ligos.
20. Esu giliai sukrėstas tavo kalbos.
21. Nutarimą siūlau imti už pagrindą.
22. Turėsi įprasti kariuomenės tvarkos.
23. naujos technikos įdiegimas- puikios prielaidos darbo našumui kelti.
24. Šis vynas yra gerai išlaikytas.
25. Teismo išlaidas išlaikyti iš ieškovo.
26. Mokytojas išlaikė jaunystės energiją.
27. Nuėjo paskutiniaisiais žodžiais išdirbęs.
28. jaunavedžių užsakymai išpildomi be eilės.
29. Tu išrodai vis jaunesnis.
30. Išrodė visus pirkinius.
31. Jis išvyko atostogų.
32. Tu nepasakei tiesos.
33. Aš įvedžiau pataisas į dokumentą.
34. Kaip nekeista, tu sugrižai.
35. Pažvelgė kalnu žvilgsniu.
36. Esi kaltas- atsiprašyk.
37. Į šventę eis ir tie, kas visai nesenai tremtinio duoną valgė.
38. Taškas juda kokia tai trajektorija.
39. Kas tau rūpi?
40. Kreipkis į pardavėją.
41. Laikas nuo laiko mes susitinkame.
42. Aš laikau susirinkimą pradėtą.
43. Laisvanoriška sąjunga.
44. Prisipažinti meilėje.
45. Jis kalba neužtikrintai.
46. Užpakaliniai ratai yra pagrindiniai.
47. Jis nusimano apie muziką.
48. Kas tavo oro gaivintojas.
49. Talonų galite įsigyti pas vairuotoją.
50. Mergaitė pasidarė geresne.
51. Norėčiau pastebėti, kad pažangos nepadarėte.
52. per skubėjimą palikau namie raktus.
53. Poetas išėjo nelengvą gyvenimo mokyklą.
54. Aš labai pergyvenau, kai mama susirgo.
55. Pergyvenau du karus.
56. Idėjos persipynė kūrinys.
57. Staklės dirba pilnu pajėgumu.
58. Reikia aptarti platų problemų ratą.
59. Koridoriai sujungti siauru perėjimu.
60. Prailgink atostogas.
61. Praeikite į priekį.
62. Pravažiavino nėra.
63. Varžyboms praveisti sudaroma teisėjų grupė.
64. Kuo aš čia dėtas?
65. Tokia spalva tau ne prie veido.
66. Deputatai jaučia atsakomybę rinkėjams.
67. Turėsime priešintis kainų didinimui.
68. Tu privalai duoti priesaiką.
69. Valgyklos maistas- pusiau su bėda.
70. Vairuotojas pradėjo vairuoti bėdos verčiamas.
71. Regimai, būsiu apsirikęs.
72. Kas per reikalas?
73. Remontuojame laikrodžius.
74. Lietuvių tauta glaudžiai susijusi su rusų tauta.
75. Medyje sėdėjo paukštis.
76. Mokytojų sąstatas nepasikeitė.
77. Transliuojame paskutines žinias.
78. Dailininko kūryba susišaukia su mūsų

dienų tikrove.

79. Susišaukėme balsu.
80. Sutelk dėmesį į pagrindines problemas.
81. Partija turi per dvylika deputatų.
82. Laikraštyje talpinami įvairūs straipsniai.
83. Jis teiravosi pas direktorių.
84. Susirinkimą skelbiu baigtą.
85. Skaitykis su žmonėmis.
86. Išlaikyti senus tėvus- vaikų pareiga.
87. Miškas turtingas grybais.
88. Užpilk benzino.
89. Uždėk batus.
90. Vienaip ar kitaip tau reikia vesti.
91. Dirbtinis šilkas.
92. „Žalgiris“ žaidė prieš „Spartaką“.
93. Senieji įstatymai dar veikia.
94. Kelias per mišką žymus.
95. Nuėjo paskutiniais žodžiais išdirbęs.
96. Skriaudos tau neatleisiu.
97. Dainininko pastatytas balsas.
98. Į skrandį įvedamas zondas.
99. Įsisavink šias žinias.
100. Dirbs per pusę mažiau.